

האדם הסביר כרוצח המונים

האדם הסביר כרוצח המונים

רצח המוני

נועה יעקב

אדר נווה

זוהר מאור

חיילים פשוטים

ניקול נייזוב

ולדי רבסקי

אייל בן עמי

אופק גולדנברג

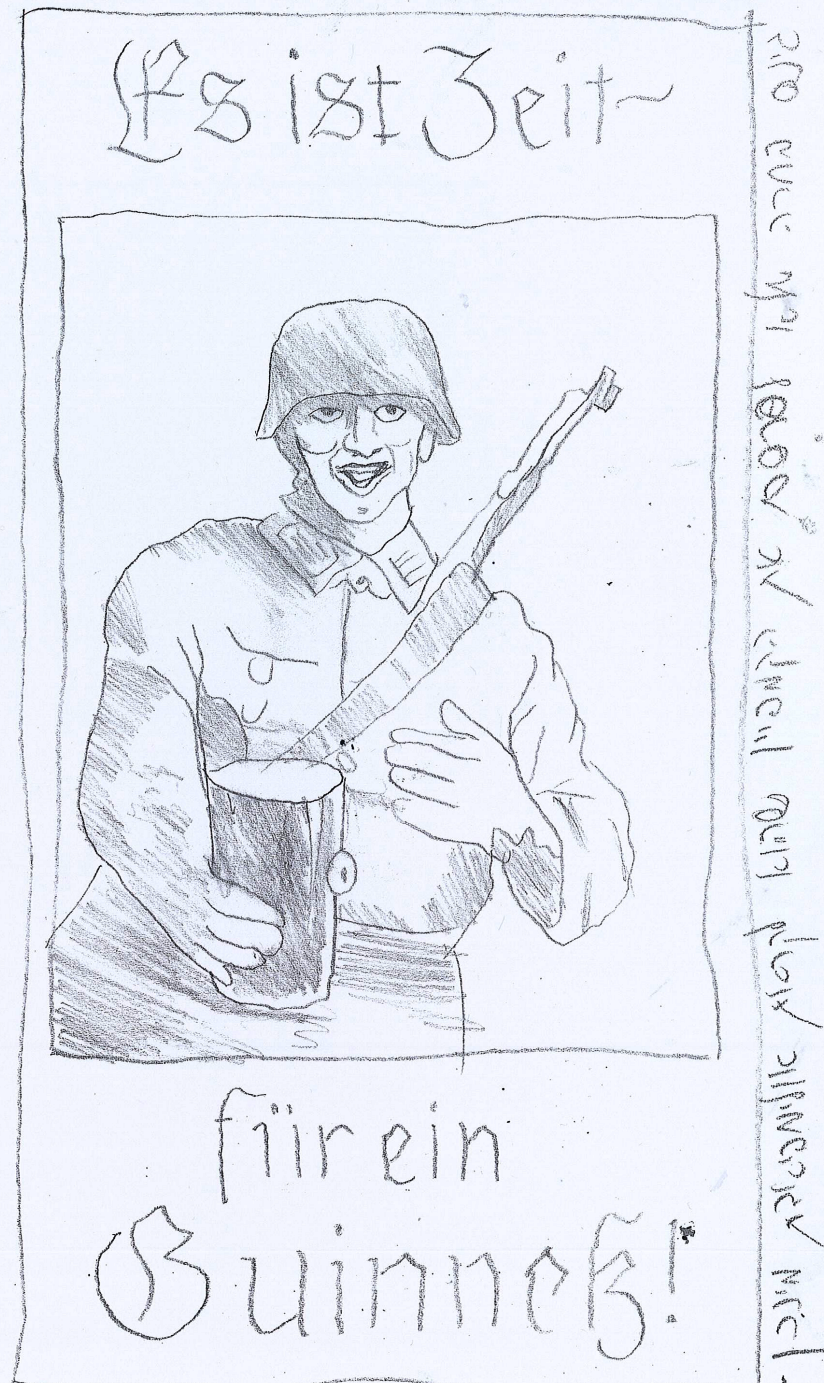
פקודת הקומיסרים

מפקד SS מפקח על מחנה עצורים של חיילים סובייטים

פקודת הקומיסרים נתפסת כאחד המסמכים העיקריים אשר מבטאים את מגמתיות ההשמדה בפעילותו של הוורמאכט (צבאה של גרמניה הנאצית). ביוני 1941, במסגרת ההכנה למבצע ברברוסה (תכנית הפלישה והכיבוש של הנאצים אל תוך ברית המועצות), פורסמה "פקודת הקומיסרים". קומיסר היה תואר רשמי של פקיד ממשל בברית המועצות. אולם הפקודה הרחיבה את המושג "קומיסרים" וכללה בו את כל קציני הצבא האדום ובעלי המשרות האזרחיות, יהודים קומוניסטים וכל מי שרק חשוד כמתנגד, מחבל או מסית.

לפי הפקודה, יש להוציא להרוג את הקומיסרים ללא משפט צבאי ובהתעלם מחוקי המלחמה הבין לאומיים. כך ניתנה לגייטימציה להרג חסר מעצורים וללא צורך בהצדקה. "פקודת הקומיסרים" הוצאה לפועל על ידי הוורמאכט, ומספר וקרבותיה נאמד בכ-3 מיליון.

כדי לא להיכנע אנחנו צריכים לשתות ג'יניס

מבצע ברברוסה

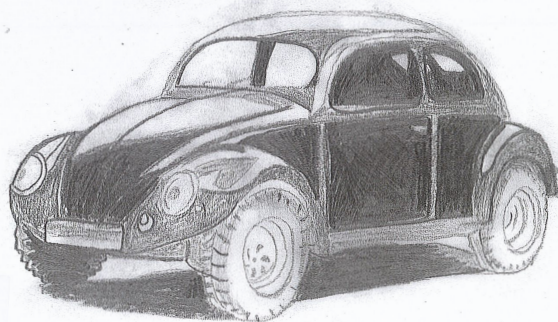

חיילים גרמנים גוררים תותח נגד טנקים על פני הקרח, ברית המועצות, חורף 1942

ב- 22 ביוני 1941 הפרה גרמניה את הסכם אי-ההתקפה בין ברית המועצות לגרמניה, ופלשה לברה"מ בעצמה צבאית כבירה, במגמה להכריע את המלחמה עד החורף. הפלישה תוכננה במשך זמן רב והגרמנים הכשירו לקראתה יחידות של משתפי פעולה לאומנים ואנטי-קומוניסטים. הצבא הגרמני פלש לברה"מ משלושה כיוונים בו זמנית: בצפון התקדם הצבא לכיוון העיר לנינגרד, בדרום לכיוון אוקראינה ובמרכז לכיוון העיר מוסקבה. במהלך חצי השנה הראשונה של המלחמה הצליח הצבא הגרמני לתקוף ולהתקדם, ולכבוש את המדינות הבלטיות ואוקראינה מידי הרוסים. לצבא הרוסי נגרם נזק רב, הוא נסוג לאחור, תוך שהוא משאיר אחריו "אדמה חרוכה". ההצלחות המהירות של גרמניה בשבועות הראשונים של הפלישה חיזקו את יחסו המזלזל של היטלר כלפי רוסיה הסובייטית.

בדצמבר 1941, בעיצומו של החורף, החלה מתקפת הנגד של הצבא האדום, ואז התברר כי הערכות הגרמנים היו מוטעות: הרוסים חיבלו בדרכי התחבורה ובקווי האספקה הארוכים של הגרמנים, והחיילים הגרמנים נאלצו להתמודד עם החורף הקשה שהתיש אותם. מעריכים כי בסוף שנת 1941 היה סך אבדות הרוסים בהרוגים, פצועים ושבוים - כ-4.5 מיליון בני אדם, ואבדות הגרמנים בחזית זו - כמיליון. מבצע ברברוסה מהווה את השלב הראשון בתכנית "הפתרון הסופי" לבעיה היהודית.

המכונית שטענה באוטו שלטא היטלר במרץ 1933, ובו קרא ל"צוניה היכה הזמנית" ("אנטי-פאשיזם")

היטלר

רצח המוני במהלך מלחמת העולם השנייה

רצח המוני הוא מעשה רצח המתבצע במספר גדול של אנשים ומבוצע בדרך כלל באותו הזמן, או במשך הפרשי זמן קצרים. במהלך מלחמת העולם השנייה,

1939-1945, נרצחו המוני אנשים ואוכלוסיות על-ידי צבאות גרמניה, יפן, ארצות הברית ומדינות ההסכמה (בריטניה, צרפת ורוסיה). נרצחו אזרחים, שבויי מלחמה סובייטים, סינים, יפנים, צוענים, הקהילה הלהט"בית ועוד המוני אזרחים חפים מפשע, אך אחת האוכלוסיות שרציחתן היא מהבולטות ביותר היא האוכלוסייה היהודית באירופה שנרצחה על-ידי כוחות גרמניה הנאצית.

תהליך הנישול של יהודי גרמניה החל בשנת 1933, הנאצים נישלו את היהודים מרכושם והפרידו אותם מאוכלוסיית גרמניה. בשנים 1939-1941, הועברו היהודים למחנות ריכוז שהוקמו בגרמניה. אסירי מחנות הריכוז הורעבו והועבדו בפרך, לרוב עד מותם. ביוני, 1941 הרצח ההמוני הפך להשמדה. בשנה זו החל מבצע בו פלשה גרמניה אל ברית המועצות על מנת להביא לכניעתה ולכבוש אותה, מבצע ברברוסה.. מה שהביא להכנסת שבויי מלחמה סובייטים למחנות. לאחר מכן, התקיימה ועידת ואנזה בה התקבלה ההחלטה על אופן ביצוע ה"פתרון הסופי"- התכנית להשמדת יהודי אירופה.

שיטות ההרג היו מגוונות והפכו ליעילות וחסכוניות עם הזמן. תחילה- השתמשו הנאצים בתלייה, לאחר מכן בבורות ירי, בהם הופשטו היהודים וחפרו לעצמם בורות ענק שאליהם נפלו במותם על-ידי יריות. הנאצים החליטו ששיטת בורות הירי היא בזבזנית מבחינת התחמושת, מה שהביא אותם להשמדה במחנות השמדה.

בשנת 1944 עם מתקפתו הגדולה של הצבא האדום פתחו הגרמנים בצעדים לפינוי מחנות ריכוז והשמדה שעמדו בסכנת נפילה בידי הצבא האדום. מסע רגלי הנקרא "צעדת המוות"- הובלת שיירות האסירים בתנאים בלתי אנושיים תוך כדי התעללות והרג המוני.

הוורמאכט היה השם שניתן לצבא גרמניה הנאצית בתקופת מלחמת העולם השנייה. חיילי הוורמאכט פעלו בשנת 1941 כרוצחי המונים. השתתפו בהשמדה בשטחי ברית המועצות בלבד. הם ריכוזו את היהודים, אילצו אותם לחפור את הבורות אליהם יושלכו וירו בהם אחד אחרי השני. יש לציין שבאמצעות שיטה זו, נרצחו למעלה ממיליון יהודים.

חיילים - ההקלטות הסודיות של אנשי הוורמאכט

בתקופת מלחמת העולם השנייה בעלות הברית אסרו שבויי מלחמה גרמנים, רובם חיילים פשוטים ומפקדים. כשהיו החיילים במאסר, הקליטו הבריטים את שיחות האסירים בסתר בכדי לגלות מידע צבאי, אך החיילים שוחחו עם שותפיהם למאסר דווקא על מקומות שבהם היו, תחושותיהם במהלך הפעילות הצבאית ואף על מסקנות שהסיקו לאחר שנלקחו בשבי.

כחמישים שנה לאחר סיום המלחמה, ההיסטוריונים הראלד ולצר וסונקה נייצל מצאו את תמלילי הקלטות ויחד עם פסיכולוג חברתי ניתחו את שיחות החיילים שהשתתפו ברצח ההמוני של האוכלוסיות השונות לכדי ספר המפרש את התנהגותם של החיילים השונים בזמן המלחמה.

הבנליות של הרוע

אחד מחיילי הוורמאכט שהשתתף ברצח המוני של יהודים והוקלט בשבי, היה גנרל-לויטננט היינריך קיטל. בשנת 1941 היה קיטל אלוף משנה בכוח מילואים של קבוצות ארמיות ושירת בעיר דווינסק (דאגוופילס), לטביה, שם נורו כ-14,000 יהודים באקציות בין יולי לנובמבר. כשהיה בשבי הבריטי, סיפר קיטל לגנרל נוסף שהיה עמו בשבי על מחשבותיו ותחושותיו במהלך האקציות. קיטל תיאר את האירוע בצורה מפורטת - כיצד הובילו החיילים את היהודים אל מחוץ לעיר, הכריחו אותם לחפור בור, הפשיטו אותם ורצחו אותם. הגנרל ששוחח עם קיטל לא המעיט בשאלות על מהלך האירוע, וקיטל ציין לא פעם, כי היה מזועזע ממראות הרצח בבורות הירי ואף ביקר את אנשי הס"ד כשאמר שלדעתו את אנשי הס"ד היה צריך להרוג. תפקידו של קיטל במהלך פעולות הירי אינו ברור אך לפי דבריו עולה המחשבה שהיה בעמדת כוח על החיילים שירו, ככל הנראה מפקדם. לפי דבריו, ניתן לחשוב כי ניסה לעצור את הרצח בבור הירי אבל הוא דווקא הסתייג טכנית:

"נכנסתי לרכב, נסעתי אל האיש הזה מהאס. דה ואמרתי 'אני אוסר פעם אחת ולתמיד על היריות האלה שם בחוץ, איפה שכל אחד יכול לראות. אם אתם יורים באנשים ביער או באיזשהו מקום שאף אחד לא רואה, זה עניין שלכם. אבל אני אוסר לחלוטין על יום נוסף של ירי כאן. אנחנו שואבים את מי השתייה שלנו מבארות עמוקות, מה שאנחנו מקבלים מהן זה מי פגרים'".

לפי ניצל וולצר, קיטל היה בעמדה שבה יכל להשפיע על המקרה ובכל זאת בחר שלא להתערב ורק לשנות את מיקום הרצח, אולי בשביל השקט הנפשי שלו עצמו. בתקופת המלחמה, חיילים פשוטים וקצינים גרמניים כמו קיטל, לא יכלו סתם כך לפעול נגד הירי גם במקרים שבהם הרגישו שאינם יכולים להתמודד עם ההרג. למרות שלא יכלו לעצור את הרצח, לא היה חוק המחייב חיילים להשתתף ברצח וחייל שהרגיש שאינו יכול להתמודד עם המעשים יכל לעזוב בכל רגע ולעבור לתפקיד אחר כמו הובלת משאיות או חלוקת נשק, כלומר תפקיד שתורם לרצח בעקיפין.

"דווקא לא היה נחמד"

בשיחה הבאה מספר חייל על הזמנה לירי. סגן פריד היה חייל בלופטוואפה - חיל האוויר הגרמני. בן שיחו, הוא סגן בנץ מחיל הרגלים:

פריד: **"פעם השתתפתי בזה. זה השפיע עלי מאוחר יותר כקצין.** זה היה כשהשתתפתי במלחמה באופן פעיל במערכה על פולין. עשיתי שם טיסות תובלה. הייתי פעם בראדום ואכלתי שם ארוחת צהריים בגדוד של ואפן-אס. אס שהיה שם. ואז סרן אחד מהאס.אס, אז מה שהוא לא היה, אמר לי: 'בא לך לבוא לחצי שעה? תקבל תתימקלע וקדימה ניסע'. אז אני כבר הולך אתם. הייתה לי עוד שעה אחת פנויה, אבל הלכנו למקום שנראה כמו בסיס צבאי וחיסלנו 1,500 יהודים. זה היה בזמן המלחמה. היו שם אולי עשרים חיילים עם תתימקלע. זה היה מין רגע כזה - אתה בכלל לא חושב תוך כדי כך. הם הותקפו בלילה על ידי פרטיזנים יהודים, אז הם התרגזו על הפולנים החארות האלה. חשבתי על זה,

דווקא לא היה נחמד."

בנץ: "היו שם רק יהודים?"

פריד: "רק יהודים וכמה מהפרטיזנים".

בנץ: "גירשו אותם ככה?"

פריד: "כן. כשאני חושב על זה פה ככה - לא נחמד".

בנץ: "מה, גם אתה ירית?"

פריד: "גם אני יריתי. כן. והיו ביניהם כאלה שאמרו: 'נו, הנה הם באים החזירים'. קיללו שם, זרקו אבנים ודברים כאלה. היו שם גם נשים וילדים!"

בנץ: "גם הם היו שם?"

פריד: גם הם היו שם. משפחות שלמות, צרחו בפראות, וחלק היו אדישים לגמרי".

הקצין פריד סיפר לבן שיחו על אחד הימים למלחמה בו הציעו לו להצטרף לרצח יהודים. שנת הרצח אינה ידועה לנו, אך ככל הנראה האירוע התרחש בשטחי המדינות הכבושות במזרח אירופה. בשיחתו עם החייל בנץ, סיפר פריד כי במהלך שירותו הצבאי במלחמה, לא עלתה בראשו המחשבה ההיבט המוסרי של העניין. פריד ככל הנראה ציפה להרגיש הנאה וסיפוק בזמן הרצח, כפי שסיפרו חיילים רבים כשחזרו מבורות הירי. פריד אמר כי לא היה נחמד כפי שציפה, אך רק כשהיה במאסר המחשבות האלו עלו בו, כך כתבו ניצל וולצר בספרם.

ע"פי מחבר הקורס 'חברה, פוליטיקה, תרבות' באוניברסיטת בר אילן אמנם לא נמצאו תעודות המאשרות בודאות כי ניתנה הוראה להשמדת היהודים, אך יש אישור לכך במכתבו של הרמן גרינג, אחד מסגניו של היטלר, לריינהרד היידריך, ראש המבצעים של האס אס, ובו נאמר כי צריכים להגיע לפתרון כולל לבעיית היהודים. ב-20 בינואר 1942 התקיימה ועידת ואנזה. בוועידה לא הוחלט על ביצוע הפתרון הסופי, שכן הוא החל כחצי שנה קודם לכן. מטרות הוועידה היו הצגת "הפתרון הסופי" כתכנית שגובשה על ידי היטלר, תיאום התכנית בין משרדי הממשלה השונים והעמדת האס אס כאחראי לביצועה והיותו הפוסק האחרון בהתעוררות כל בעיה.

התכנית שהגיעה לגיבוש סופי: השמדה ישירה והמונית של כל היהודים באירופה. עקרונות תורת הגזע של הנאציזם, שעד עתה באו לידי ביטוי בהשפלת יהודים, הרעבה, ניצול כוח-עבודה וגזל רכוש, הגיעו עתה לשיא חדש: רצח במלוא מובן המילה.

הרעיון שהועלה היה הרחבת השימוש במחנות השמדה. מחנות השמדה היו מחנות מסוימים ויעודיים ששימשו להשמדה שיטתית של יהודים (וכן של צוענים ואחרים), ובכך

נבדלו מסתם מחנות ריכוז, שבהם בוצע רצח בהתאם לנסיבות או בצורה אקראית, אפילו אם היו בהם תאי גזים. הוקמו שלושת מחנות ההשמדה טרבלינקה, סוביבור ובלז'ץ, שמטרתם הייתה השמדה בלבד. התגוררו בהם קציני אס אס, וכמה מאות אסירים ששימשו זונדרקומנדו שתפקידם היה לרוקן את תאי הגזים לאחר ההשמדה, ובחלק גדול מן המקרים להביא את הגופות למשרפה. בנוסף, שימש מחנה הריכוז בלובלין המכונה "מאיידאנק" כמחנה השמדה, גם קולמהוף (חלמנו), ומחנה יאסנובאץ. לאחר מכן, הוקם מחנה ההשמדה הגדול ביותר במהלך השואה – מחנה אושוויץ.

מיליוני יהודים הושמדו במחנות אלה. בוצע רצח המוני של יהודים ביריות, בשריפה, באמצעות גזים, רבים מתו מתשישות, מחלות ורעב. כ-6,000,000 יהודים (לערך) שחייהם נגדעו בידי הנאצים וחייליהם; השמדה כמעט כוללת של העם היהודי.

קשה לנו להבין היום כיצד תכננו וביצעו הנאצים, ובעיקר אנשי הס"ס, רצח של מיליוני אנשים חפים מפשע. אם נשלול מראש את ההנחה שמדובר ב"חיות אדם" או ב"מפלצות", נאלץ להתמודד עם העובדה שהיו אלו בני אדם.

מדובר על אנשים שלקחו לעצמם תפקיד אלוהים שקבעו מי לחיים ומי למוות, מתוך ניסיון ליצור סדר עולמי חדש, שיקבע את עתיד האנושות כולה. המשותף לכל חיילי וקציני הס"ס היא העובדה שמכולם נדרשה משמעת מוחלטת – הן מהקצינים והן מבעלי הדרגות

האחרות, מתוך חיקוי. נאמנות ללא סייג ל"אדון הנעלה" היטלר. **עקרון יסוד באידאולוגיה של הס.ס. היה "נאמנות עד מוות" להיטלר.**

אנשי הס"ס עמדו בחוד החנית של מכונת ההשמדה הנאצית. אלה היו חיילים שאומנו היטב להדחיק כל רגש אנושי, שטופי אידאולוגיה גזענית וכוחנית, אשר פעלו באופן קר ויעיל. חלק גדול מן המגויסים היו אנשים שפעלו רוב ימי חייהם בשולי החברה דאז. בעת שהתגייסו לשורות הארגון חל מפנה גדול בדרך חייהם ובצורה בה החלה החברה להתייחס לאותם אנשים, שכבר לא היו חלק רגיל מן החברה אלא הדהדרו בהילת הס"ס. יוקרתו של הס"ס נבעה בין היתר מהעובדה שבסיס הארגון המצומצם (מחליטי ההחלטות) היה מורכב מאנשי אצולה ואנשי חוק, בעלי תחושת שליחות מעוותת של רצון לשנות את העולם ואת מערכת החוקים המוכרת. הרצון העז להיות שייך, להוות חלק ממערכת אחת, דחף אותם

להמשיך לעוט לעבר המטרה – צבירת כוח בארגון עצמו ומקום נחשב בחברה ככלל, **ללא מתן כל חשיבות** שהיא לשאלה **כיצד יושגו** אותן המטרות, **אלא למהות הזמן** בו הם יושגו.

דהיינו מקסימום 'הספק' במינימום זמן. הרג מרבי, זול ויעיל בזמן הקצר ביותר.

אולם, למרות כל זאת, ניתן ללמוד מן ההקלטות הסודיות שנמצאו שגם הם עמדו בפני דילמות מוסריות קשות ומעשייהם גבו מהם מחיר נפשי בהמשך. בהתאם לעדות שנמצאה, מתאר קיטל את זעזועו העמוק ממראה רצח היהודים בבורות הירי, ואף מציין כי לדעתו את אנשי הס"ס היה צריך להרוג.

ניתן להסיק מדבריו של קיטל כי עמד בדילמה קשה: מצד אחד נטה לציית למפקדיו ולמלא אחר ההוראות שקיבל, אבל מנגד עמדו מצפוניו וערכיו. חשוב לציין כי קצינים גרמניים כמו קיטל, לא יכלו סתם כך לפעול נגד הירי גם במקרים שבהם הרגישו שאינם יכולים להתמודד עם ההרג. פעולה כזו עלולה לטמון בחובה סיכון רב.

גם מדבריו של סגן פריד: "כן. כשאני חושב על זה פה ככה - לא נחמד". ניתן ללמוד שרק באותה עת שסיפר על מעשיו הוא מעכל את מה שקרה, רק כעת כשהוא "חושב על זה פה" הוא מבין שזה היה "לא נחמד", כלומר באותה עת שפעל הוא לא חשב כלל, הוא פשוט פעל מתוך רגש נאמנות וצייתנות עיוורת לפיהרר ללא מחשבה ובקור רוח. כפי שנאמר קודם, הרצון העז להיות שייך, להוות חלק ממערכת אחת, דחף אותם להמשיך לעוט לעבר המטרה.

בסופו של דבר החיילים בשורותיהם של הנאצים נפגעו נפשית ואף פיתחו התמכרויות קשות לסמים ולאכזרה בעקבות הקושי הנפשי שהתלווה להוצאה להורג של אנשים ומעשי הזוועה שעשו.

ביבליוגרפיה:

חיילים: ההקלטות הסודיות של אנשי הוורמאכט מתוך האתר רעים היסטוריים
הבטליות של הרע הבטליות של הרע - ישראל חיים
מלחמת העולם השנייה - סיכום המלחמה וקורות מנהל - מתוך סיכומים
מלחמת העולם השנייה - סיכום מתוך טקסטולוגיה
חיל החינוך והנוער - מרכז חינוך-ענף נוער וכשירויות-מדור נועם

סוף חלופי - בורות ירי

היינריך קיטל היה אלוף משנה בוורמאכט. בשנת 1941 לקח חלק באקציות בלטביה שבמהלכן נטבחו עשרות אלפי יהודים בבורות ירי. קיטל לא היה חייל פשוט שיורה, וככל הנראה אחד מהמפקדים על האקציות. לקיטל הפריעו קולות הרצח ויכל לעצור את הרצח בתור מפקד בעל עמדה, ומנגד לכך יכל להימנע מלהגיב ולהדחיק את הרגשות שלו.

לאחר שהתאספו כל היהודים בכיכר העיר החלו לצעוד היהודים והחיילים לכיוון היער, קיטל פיקד על כולם לעצור במקומם, חיילים ויהודים כאחד. הוא פקד על החיילים שהיו תחת פקודתו בשטח, להוליך את היהודים כמה שיותר רחוק מהכפר. זאת בכדי שלא יזהמו את מי השתייה. בעודם מתרחקים מהכיכר נלכד מבטו של קיטל במבטו של גבר יהודי. תוך שבריר שנייה הוא החל לבעוט בגבר היהודי. הגבר הצנום נפל אל הקרקע וניסה לגנון על עצמו, כמה שיכל. קיטל צעק עליו "יהודי מסריח! צא מהשורה!". צעקות עידוד מחייליו של קיטל נשמעו ברקע. קיטל מלמל לחייל שלימינו "אני אראה לחזיר המסריח הזה מה זה", פקד על היהודי להתחיל לצעוד בכיוון הנגדי-חזרה לכפר ואילו החיילי האס.דה המשיכו להוביל את שאר היהודים אל עבר היער.

הגבר היהודי חשש לחייו, וכך גם קיטל. כשהיו במרחק רב מספיק מהמוני החיילים והיהודים, קיטל גרר אחריו את היהודי אל מאחורי כמה עצים והחל להוריד את מדי הצבא שלו. "הורד את בגדיך" הוא אמר ליהודי, "תלבש מהר את המדים וברח מפה!". הגבר היהודי שעדיין לא הבין את המתרחש, ציית להוראות קיטל, פשט מעליו את המעיל הדק והמכנס הבלוי, ולבש את המדים.

קיטל החל ללבוש את בגדי היהודי שעדיין עמד מולו, הוא העביר לו את האקדח שהיה בחגורת מכנסיו וצעק לו: "ברח מפה! הצל את עצמך!". היהודי רץ בשארית כוחותיו, רחוק מהכפר, רחוק מהיער, לבוש במדי הוורמאכט. קיטל נשאר שם בבגדי היהודי, התלאי הצהוב על חזהו. הוא הביט לשמיים ואמר בליבו: "הצלת נפש אחת, חשובה יותר מהשתיקה". הוא החל לרוץ לתוך היער, רץ בכל כוחו עד ששמע את אחד החיילים צועק: "יהודי!" ואת קול האקדח שהגיע מיד לאחר הצעקה. תקוותו האחרונה הייתה שהגבר היהודי ינצל, וכך היה.

זוהר מאור

סוף חלופי - לויטנט היינריך קיטל

גנרל לויטנט היינריך קיטל (שהיה מפקד בכיר בצבא הנאצי) קיבל הוראה להוציא להורג את יהודי לטביה. גנרל קיטל החליט לשנות את מיקום הרצח של יהודי לטביה ונתן לחייליו הוראה לביצוע משימה זו. בלילה, כאשר החיילים ישנו, גנרל קיטל ברח כשעימו אלפי יהודים לטבים שאותם הוא מציל. קיטל דאג לא להשאיר אחריו עקבות והגן על אלפי יהודים מפני הנאצים. הוא הביא אותם למקום מחבוא אשר שימש מחסה ליהודים בו אכלו, התרחצו וישנו בלילה. גנרל קיטל ידע שיהיו השלכות למעשיו ושהחיילים מן הפלוגה שלו לא ינוחו עד שימצאו אותו ואת יהודי לטביה. כאשר שמע כי הנאצים מתקרבים למקום המחסה, אמר ליהודים שהם צריכים לברוח למקום מחבוא אחר שם לא ימצאו את היהודים. האלפים ברחו משם מלבד גבר יהודי לטבי אחד, אשר התעקש להישאר במקום המחסה יחד עם הגנרל עד שימצאו אותם למרות שידע כי בכך מבטיח את מותו. כאשר הגיעו הנאצים למקום המחבוא של הגנרל, מצאו אותו בחברתו של היהודי.

גנרל קיטל והיהודי ששהה איתו במקום המחסה נורו למוות, אך בזכות קיטל - ניצלו אלפי היהודים.

כאשר המלחמה הסתיימה, אלפי היהודים שקיטל הציל חיפשו אחריו אך גילו שמת במטרה להגן עליהם, ובכך הפך קיטל לחסיד אומות עולם. אמנם גנרל קיטל מת אך זכה בתואר חסיד אומות עולם. לנצח יזכר ע"י ואנשים בזכות המעשה הזה. אם היה בוחר להעביר את הרצח למקום אחר במקום להציל יהודים, היה כלוא בשבי בידי הבריטים כיוון שסייע לרצח בעקיפין (בסיפור האמיתי) ולא היה משתמש במעמדו הגבוה על מנת להציל את היהודים.

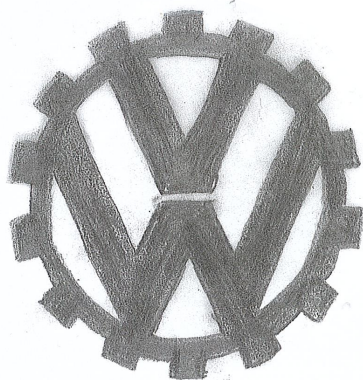
נועה יעקב

סוף חלופי - כדור במצח

בשנת 1941 בעיר דווינסק (דאגופילס), לטביה, ניצב אחד מחיילי הוורמאכט, גנרל-לויטננט היינריך קיטל, בפני דילמה מוסרית קשה. הוא נאלץ לבחור בין הוצאה להורג של 14,000 יהודים לבין האפשרות להתנגד ולנסות להציל את חייהם, מאחר ובאותה תקופה היה קיטל בתפקיד בכיר(כנראה) וקיבל הוראות להשמיד כמה שיותר יהודים. מצד אחד נטה קיטל לציית למפקדיו ולמלא את ההוראות שקיבל מפני שעליו לציית, אבל מנגד עמדו מצפוניו וערכיו שאמרו לו, להציל את היהודים, אפשרות שיש בה סיכון רב. לדעת קיטל טעה כאשר בחר לציית לממונים עליו, מפני שגם גרם לרצח של 14,000 אנשים חפים מפשע וגם פגע בעצמו. לדעתי במצב כזה עדיף להתאבד כיוון שבשני המקרים אין אפשרות טובה. שתי האפשרויות מובילות להרס. ועדיף לסיים את הדילמה בכך שבחרים לשלול את זכות הבחירה.

קיטל, שבידו הרובה העומד לרצוח בקנו אלפים חפים מפשע ידע מה עליו לעשות. בין שתי גבות סבוכות קצת מתחת למצח המקומט, הרבה מעל הלב וטיפה מעל האף נשען קן הרובה שלו. שלוש שניות חלפו והרגישו כמו נצח 1..2..3 קול ירייה נשמעה שגרמה לזעזוע בין חייליו ופקודיו. כבר זמן מה שלא הזדעזעו ממוות למרות צחנת הגוויות שאפפה אותם בכל מקום שאליו הלכו. בשנייה אחת של חוסר תשומת לב ברחו שני יהודים. חייליו של קיטל עומדים בשוק מול הגופה הטרייה. שני גופים רצים עירומים בתוך היערות. שני גופים שניצלו מהמוות שעכשיו כי עכשיו הם גוף ולא גופה.

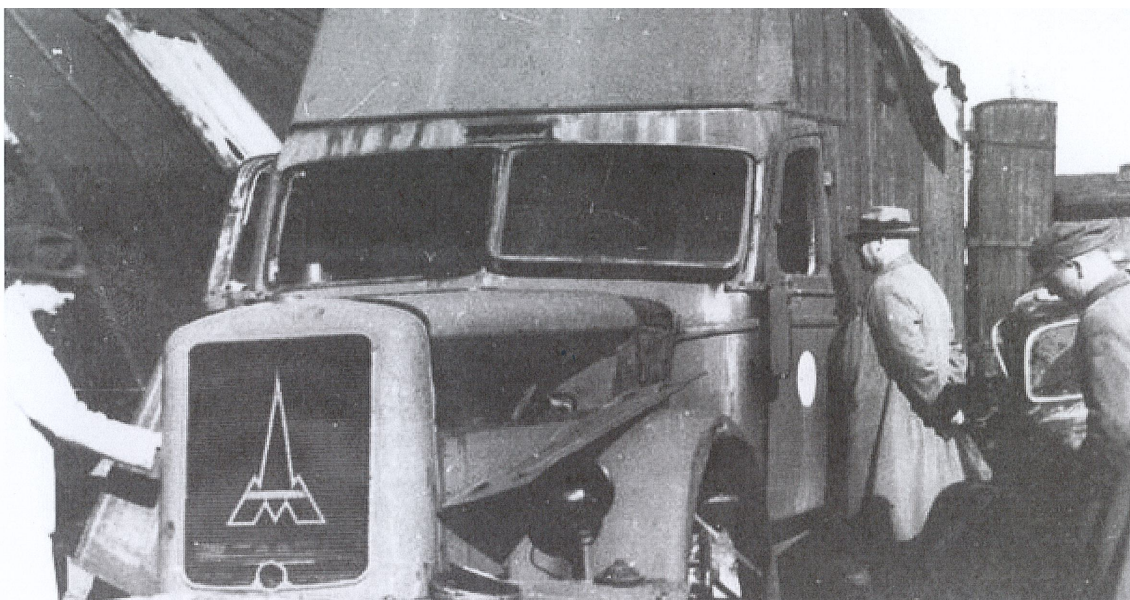
היטלר רצה להפוך את האכזריות
לכדי תחילה לאין, אמן
ואר השעה 8:00 אמן.
עם כך הולך פנה
לפניהם פארסה
והצט 18 אפריל ארמיה
ז'נרל "אכזריות" 8:00,
אלו בסמאנ'ת - פאוסטוין.

משאיות גז

בזמן השואה בפתרון הסופי (1941-1945) הגרמנים המציאו את שיטת ההשמדה באמצעות משאיות הגז לאחר שהיו יותר מדי בעיות עם השיטות האחרות. הרוצחים דחסו את היהודים למשאיות סגורות, חיברו את צינור המפלט אל תא תוך המשאית, מלאת הקורבנות וכשהמשאית הייתה נוסעת, הוזרם גז תחמוצת הפחמן אליהם והם נחנקו למוות. כשהנסיעה נגמרה הם נפטרו מהגופות באמצעות השלכה לקברי המונים שהוכנו מראש. מי שלא נחנק, נורה במקום. ההערכה היא שכ- 700,000 קורבנות נרצחו באמצעות משאיות גז.

משאית גז, מחנה חלמנו (1941)

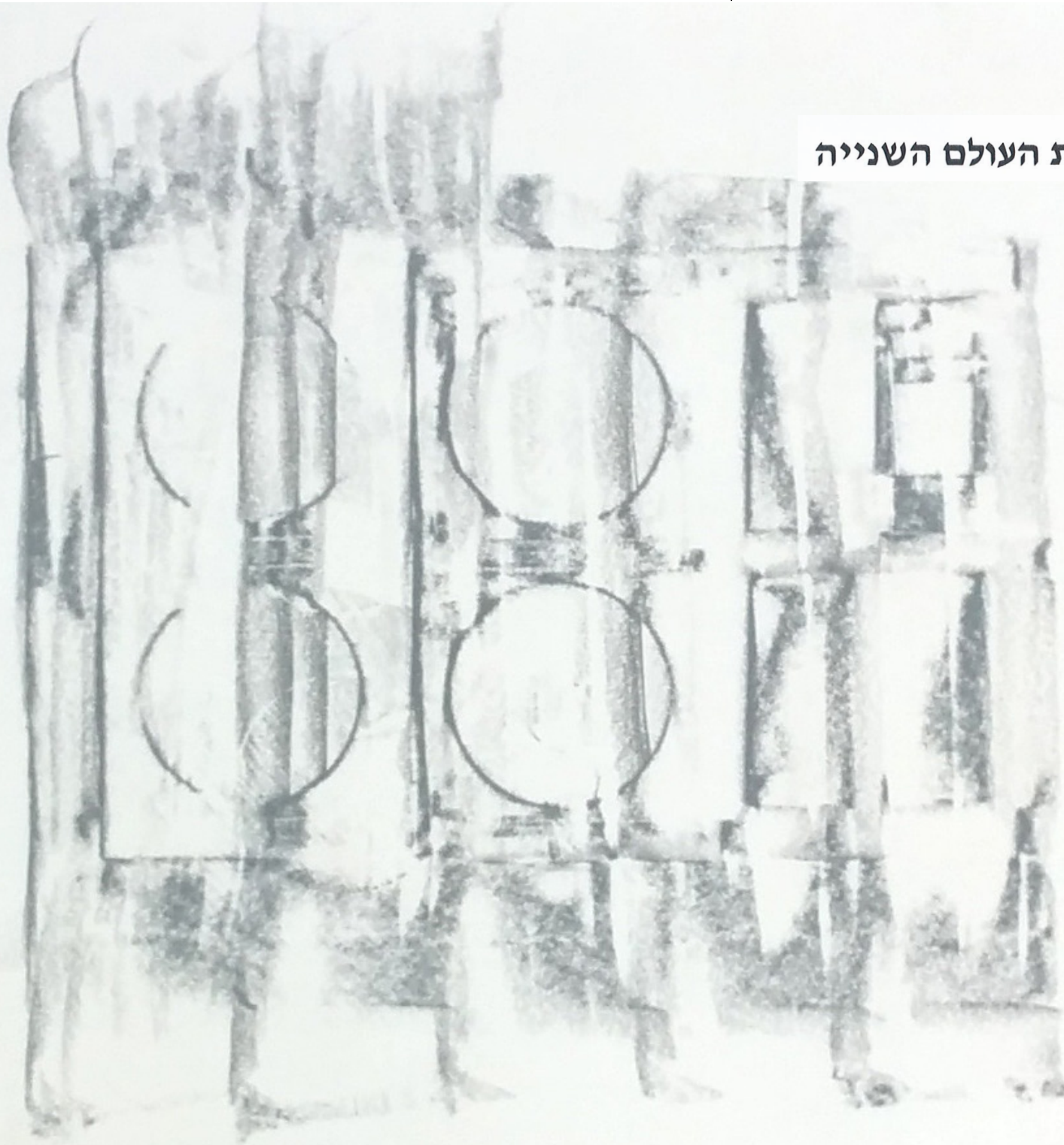
קרב סטלינגרד

הצלפים הסובייטים בתוך חורבות סטלינגרד (1942-1943)

קרב מכריע שהיה מפנה במל"ע השנייה והתנהל מאוגוסט 1942 עד פברואר 1943. הצבא הגרמני החל בהתקפה באמצעות כוחות גדולים על עיר התעשייה סטלינגרד, שבדרום ברה"מ. מטרת גרמניה הייתה להגיע להרי הקווקז שהיו עשירים במאגרי נפט גדולים ולפרוץ דרך למזרח התיכון. הגרמנים הטילו מצור על העיר אך לא הצליחו לכבוש אותה. בנובמבר 1942, התאוששו הרוסים ויצאו בכוחות מוגברים למתקפת נגד. הם נתקו את מסילת הברזל דרכה הועברה האספקה אל הצבא הגרמני, ובסוף נובמבר 1942 הצליחו להקיף מכל הכיוונים את הצבא הגרמני בסטלינגרד. בפבר' 1943 הרוסים הכניעו את הגרמנים וסיימו בניצחון מכריע את הקרב בסלינגרד. ניצחון הצבא הסובייטי בסטלינגרד הביא לשינוי מכריע במלחמה שבין גרמניה וברה"מ. הניצחון השפיע רבות להרמת כוח הקרב של החיילים הסובייטים, ונתן עידוד כביר לתנועות ההתנגדות והמרי בארצות הכבושות. הניצחון שם קץ למסע הכיבושים של הצבא הגרמני במזרח והחלה התקדמות של הסובייטים מערבה עד לכניעתה של גרמניה הנאצית.

חיילים פשוטים בזמן מלחמת העולם השנייה

חיילים פשוטים בזמן מלחמת העולם השנייה

במהלך מלחמת העולם השנייה, קבוצות רבות של חיילים בוורמאכט נצטוו לבצע פשעי מלחמה כשהיו כמה קבוצות שפשעי המלחמה היו חלק מתפקידם הרשמי- כמו האיזנצגרופן-יחידת עילית של ה-SS ששימשו כגורם מרכזי במעבר היהודים ממצב של אמנציפציה ושוויון זכויות לנישול והשמדה. האיזנצגרופן היו כפופים ל-SS ובמסגרת פעולתם בשטחים הכבושים ע"י גרמניה הנאצית ביצעו פשעי מלחמה רבים, ביניהם רצח של 1.3 מיליון אנשים בין 1941-1945 ופשעי מלחמה רבים אחרים.

הוורמאכט היה שמה הרשמי של צבא גרמניה בשנים 1935-1945. במהלך שנות פעולתו שירתו בוורמאכט כ-18 מיליון חיילים. כ-5 מיליון מהם נהרגו בקרבות - בעיקר במלחמת העולם השנייה, וכ-11 מיליון מהם נשבו. הוורמאכט היה אחראי ראשי לשואה ולפשעי מלחמה רבים אחרים, בעיקר בחזית מזרח אירופה האנשים מאחורי אותם חיילים נאצים ונתיניו האכזריים של היטלר היו, תאמינו או לא, בני אדם.

היכולת לשולל מבן אדם אחר את החיים ולהישאר נקי מפשע

בספר "חיילים", מאת סונקה ניצל והראלד ולצר, נמצאות עדויות אמתיות והקלטות של אנשי הוורמאכט, שנשבו ע"י הבריטים בראשית מלחמת העולם השנייה והקולטו בסתר, בהן הם מדברים ביניהם וחושפים את חוויותיהם מהמלחמה. חלקם מביעים דבר מה שמזכיר אמפתיה קלה, רבים מהם לא מעלים בדעתם מה עוללו, אחרים טוענים שדרכו של היטלר שגויה ומה שנעשה היה אמור להיעשות בדרכים אחרות לגמרי.

לדוגמה, גנרל-לויטננט היינריך קיטל, שדיבר עם חברו לתא, סיפר שהיה נוכח באירועים מסוימים בהם העלו את היהודים על רכבות ושלחו אותם אל מותם, כקצין בכיר הייתה לו יכולת רבה להשפיע על האירוע, אבל בחר להישאר בתור תפקידו של הצופה הפסיבי. הוא יכל היה להתערב אבל בחר שלא.

מקרים נוספים מופיעים בספר, בשיחה שהתנהלה בין הורב ושרדר, אנו רואים ששרדר מתנגד למעשיהם של היפנים בסינים (הוצאה להורג את שבויי המלחמה), בזמן שהורב מצדד את היפנים ואומר שגם הם היו אמורים לנקוט בפעולות האלה. בשיחה אחרת בין בנץ ופריד, בנץ מפקפק בחוק הגזע הגרמני. "שליהודים יש באופן עקרוני רק תכונות שליליות? זה הרי מטורף."

פריד מדבר על מה שראה, בבורות הירי כשהוציאו להורג כמה יהודים ויהודים פרטיזנים, איך שמהפקד שקרא לו לראות את זה היה אדיש כלפי זה. בחלק נוסף מהספר מסופר על קבוצת שחקנים שהוזמנו לקחת חלק מתהליך הרצח בבורות הירי ולרצוח יהודים, הם נהנו ממעשה הזוועה.

בספר בעקבות המקרה הזה מדובר על חלק פסיכולוגי שאומר שאנשים רבים ראו בדבר הזה כהזדמנות פז. הם ידעו שהם לא ייענשו על רצח במקרה הזה, הם רצו להרגיש גדולים וחזקים, בעלי כוח עליון, היכולת לשולל מבן אדם אחר את החיים ולהישאר נקי מפשע. בספר מסופר על חייל אחד שקיבל פקודה פשוטה, למסמר ילדים יהודים על קירות. לפי מה שסיפר, הוא לא היה יכול לראות את זה, ובטח ובטח שלא לבצע את זה, ולכן סירב לפקודה.

בדיאלוג נוסף בין ריימבולד ומילר מסופר על סיפורו של מילר, שהיה צריך להכין את משאיות הגז בשביל רצח היהודים. הוא סיפר שליד נהג המשאית ישב חייל עם אקדח, ששמר על הנהג במקרה שיחליט שהוא לא ממשיך בנסיעה. מילר סירב להכין את המשאית לאחר שאותו נהג סיפר לו למה משתמשים במשאיות, ונשלח למשפט צבאי עקב סירוב הפקודה אך העונש שנפסק לו לא מצוין בשיחה.

ריימבולד נשמע מזועזע מסיפוריו של מילר, כנראה שלא שמע סיפורים כאלה לפני. אחד החיילים בשם ברוהן, מספר שבס"ס, המקלעים היו מתחלפים כל שעה כשהם היו הורגים יהודים, בגלל התמוטטות עצבים. היו הרבה מקרים בהם מפקדים שונים נאלצו לשחרר חיילים רבים מתפקידם עקב התמוטטויות עצבים שונות, רבים מהם היו פורשים מדעת עצמם כאשר הבינו שאינם יכולים לקחת חלק ממשעי הזוועה האלו.

חייל נוסף שהתקשה לשתף פעולה עם רצח היהודים היה בוק, חייל גרמני שהציל בחורה יהודייה שהייתה אמורה להישלח למחנה ריכוז, יחד עם בחור יהודי בכך שהחביא אותם על

רכבת, הכניס אותם לארונות ברזל איפה שמרו אוכל, והעבירם לשווייץ. הבחירה של בוק הייתה ללכת נגד החוקים וסיכן את חייו בכך שהציל את שני היהודים, הוא העביר אותם ברכבת לשווייץ.

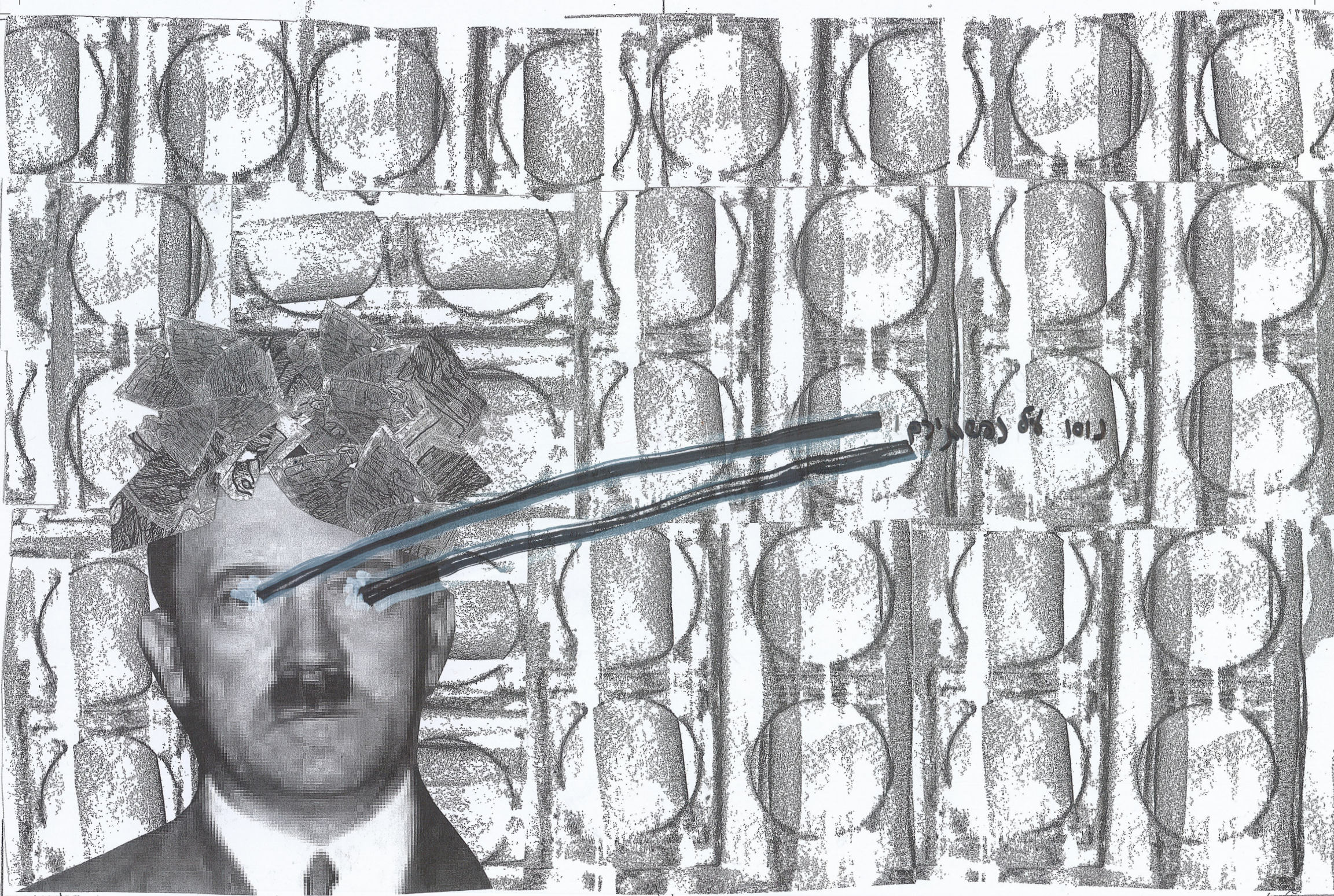
לכל אותם חיילים ומפקדים גרמנים, או מידי פעם גם בסך הכל אזרחים גרמנים שגויסו כפקודה מסמכויות גבוהות, הייתה דילמה, אם היא הייתה מוחשית, כאשר החליטו איך לפעול באותו הרגע, או דילמה מוסרית- כאשר החייל עצמו מבין מה הוא עושה ואיך כל תהליך ההשמדה עובד. חלקם פועלים מיד ומסרבים לפקודות, כאשר הם מודעים בכך שיאלצו לשאת בעונש בשל סירוב פקודה. חלקם מחליטים לא להתנגד ולציית לפקודה.

ביבליוגרפיה:

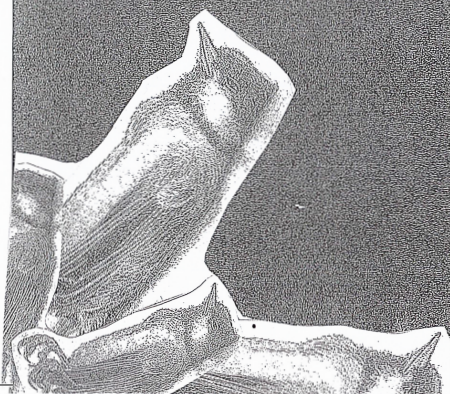
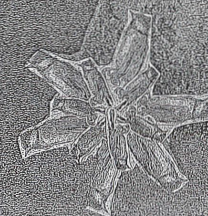
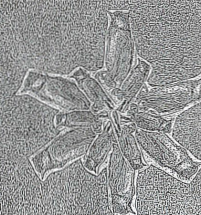
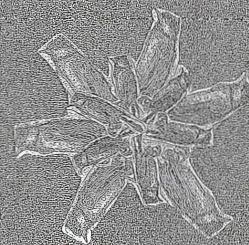
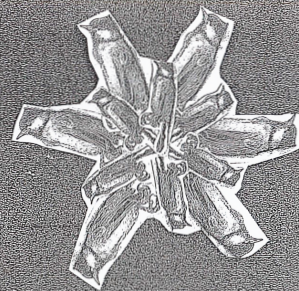
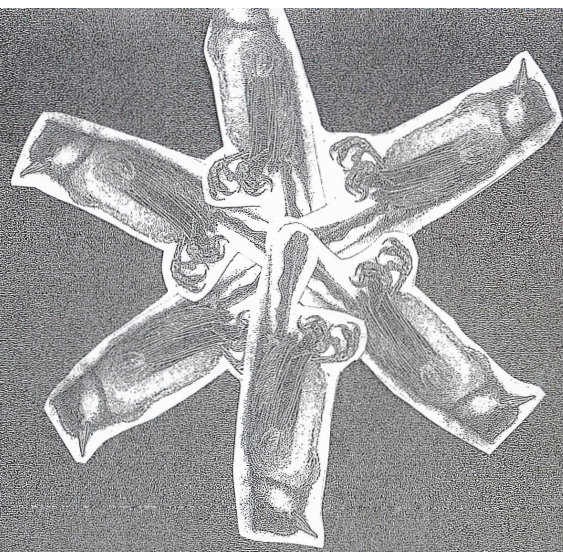
"חיילים", סונקה נייצל והראלד ולצר, 2014, הוצאת דביר
 ויקיפדיה

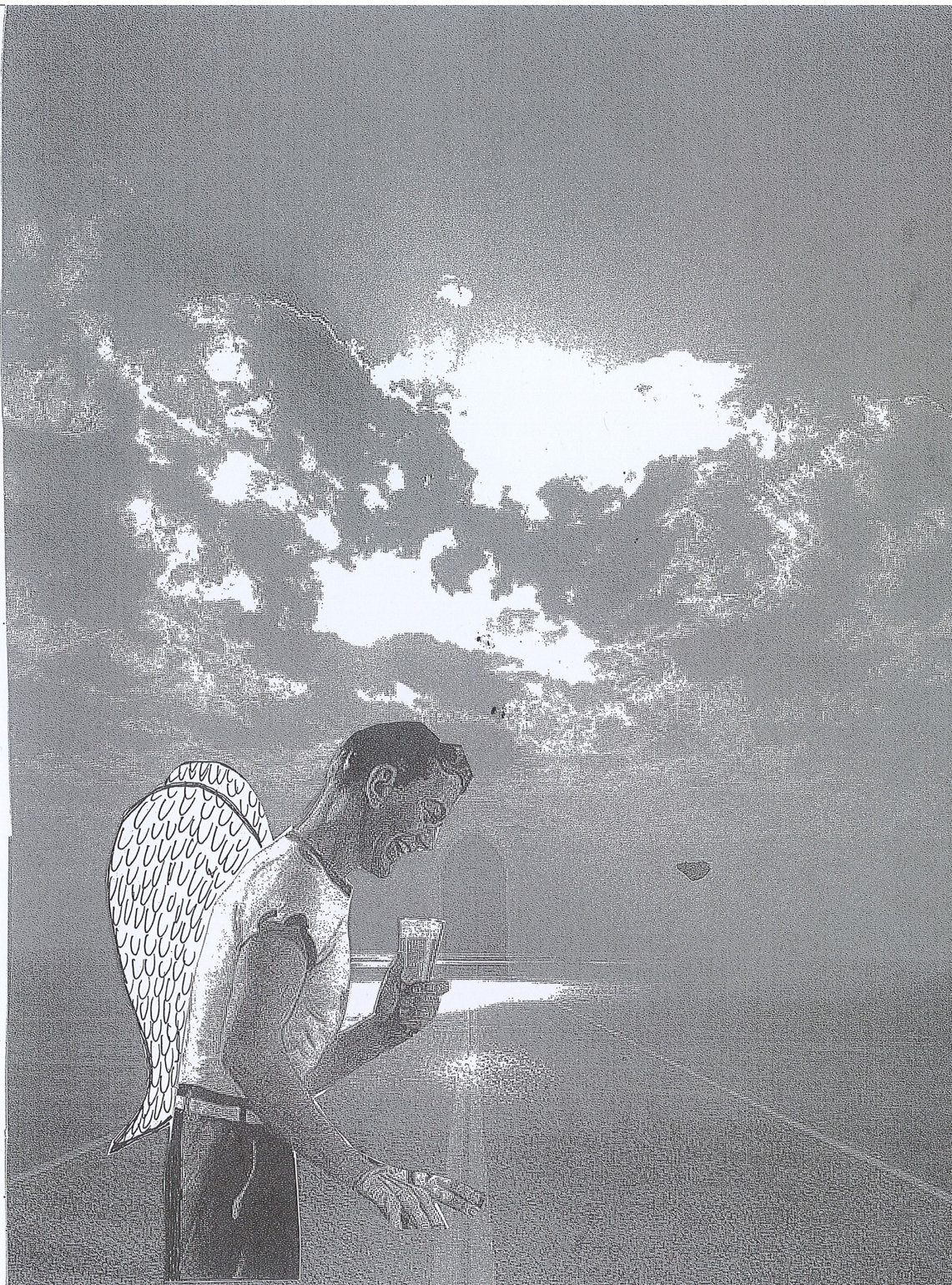

101 66 268 101

של מלכות ישראל

I'll say "33 to 1"
wins at the 19th Hole!

**BLENDED 33 TIMES TO MAKE
ONE GREAT BEER!**

א/ה'ה נ'יו,
א/ה'ה נ'אז'ו

the BLEND that Bottles the Beer
Try Pabst Blue Ribbon and Prove it

Just do the Math of America — and the Largest Selling American Beer in the East of the World!

Copyright 1938, Pabst Brewing Company, Milwaukee

סוף חלופי - קיטל

באחד מימי השירות של קיטל הוא התעורר באמצע הלילה בגלל יריות שבאו מבחוץ. הוא קם ויצא החוצה, ושאל את אחד החובשים מה לעזאזל קרה באותו הרגע. החובש נראה מזועזע ואמר לו שהוא היה צריך לראות את זה. קיטל התקרב למקום אותו תיאר לו החובש, וראה מאות יהודים חופרים בור בזמן שחיילים נאצים ולטבים צופים בהם. באותו היום- גברים, נשים וילדים חפרו קבר לעצמם. בלילה, לא עזבה את קיטל המחשבה שמחר כל היהודים הולכים למות בבור, אפשר היה לומר שקיטל לא הסכים עם הדרך בה הגרמנים נפתרים מהיהודים. למחרת קיטל הגיע לבור וראה לטבים מתכוננים ומפשיטים את היהודים, לאחר שהלטבים הפשיטו את היהודים, הם העמידו אותם בשורה, פנים לבור וירר בשורה הראשונה, ואז בשורה השנייה. קיטל לא הצליח לעמוד בזה, וציווה לעצור את ההרג ההמוני. קיטל ציווה על הלטבים שהם לא יכולים להרוג אותם. אף אחד לא הבין מה קרה, אבל בגלל שלקיטל הייתה דרגה גבוהה, הלטבים לא יכלו לעשות דבר. הלטבים חשבו שקיטל היה פשוט חלש, שאין לו סיבה מוצדקת חוץ מאהבה שלו כלפי היהודים לעצור את ההרג המוני. באותו היום, בלילה, קיטל לקח את היהודים שנשארו ושחרר אותם. למחרת, תפסו רק חלק מהיהודים, כמה עשרות יהודים עדיין היו חופשיים. קיטל הוצא להורג על בגידה ברייך.

ולדי רבסקי

סוף חלופי

בוק תפס יהודייה שניסתה לברוח מברלין. היא התחננה מבוק שלא ישלח אותה למחנה הריכוז, אמרה שתעשה הכל רק כדי לחיות. בוק לא רצה לשלוח אותה למחנה כי הוא ריחם עליה, אך הוא ידע מה יקרה אם יגלו שהוא בגד ברייך השלישי ועוזר ליהודים. הוא החליט לחוס על חייה שלה ואמר לה לשמור על שקט ותתנהג כרגיל, שניהם הלכו לתחנת רכבת וחיכו לרכבת משווייץ. בוק ראה שיהודי נוסף עקב אחריהם לרכבת והתחנן לבוא איתם וגרם ליותר מדי תשומת לב. חייל גרמני נוסף בא וצעק על בוק מה הוא עושה יהודים ולא שולח אותם למחנה, בוק היה מוכרח לשלוח את הנערה והיהודי למחנה ריכוז.

אופק גולדנברג

סוף חלופי - מילר

"ברגע שמילר שמע מחברו, מה באמת קורה במשאות ולמה משמשות מלכודות הכימיקלים הללו, החליט מילר לא להתייחס. כל מה שחשב לעצמו בראש היה שאפילו המוות הזה, המוות במשאות הגז, קליל מידי בשביל היהודים. הוא שנא אותם, הוא תיעב וקילל אותם. כשהבין כי חברו הנהג מתחיל להישבר ולהפוך לנמושה שמרחמת על יהודים, החליט להפיץ את הדבר. איך יכול להיות חייל בצבא הגרמני של האדון הבחיר, הפיהרר הדגול, בוגד באמונותיהם ובמנהיג שלו בשביל כמה עכברושים יהודים. הוא דיווח למפקדיו וגרם לכך שיוציאו את חברו הנהג להורג. הוא הואשם בבגידה ברייך. מילר לא הרגיש רע עם עצמו אפילו לא לרגע, כל מה שרצה להמשיך לעשות היה לרצוח יותר ויותר יהודים, למחוק את כולם מהעולם ולהיות הגזע הטהור היחיד.

ניקול נייזוב

סוף חלופי - אלוף משנה היינריך קיטל

קיטל החליט שהוא חייב לעשות משהו. יום אחד, החליט קיטל, שמספיק זה מספיק. הוא לא יכול כבר לסבול, לעמוד בצד ולראות את ההוצאות להורג. רגעים אחדים לפני הוצאת ההורג של אותו יום, פקד קיטל על חייליו לעצור את הלטבים ולשחרר את היהודים. הדרגה המכובדת של קיטל אפשרה לזה לקרות, הלטבים לא הוציאו את היהודים להורג ושחררו אותם וכך שרדו היהודים בזכות קיטל. אומנם קיטל הציל הרבה נפשות אך זה עלה לו בכך שחייליו ואולי אפילו הלטבים ראו בו בתור אוהב יהודים, או אפילו בתור בוגד בפיהרר.

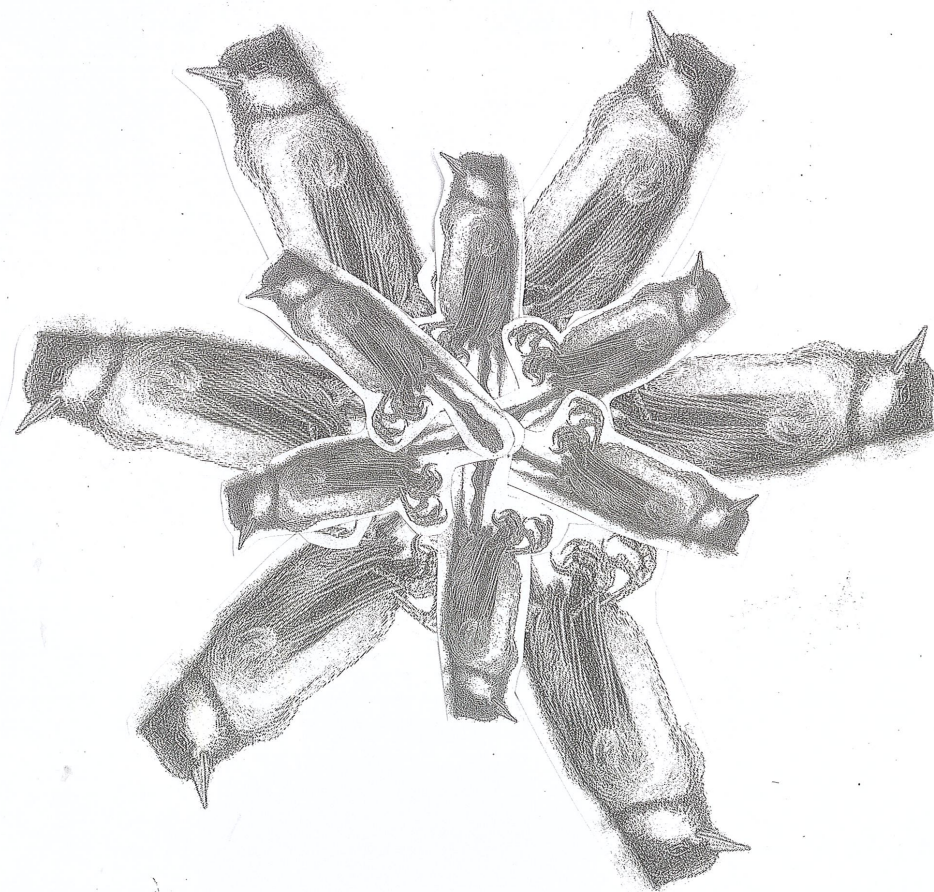
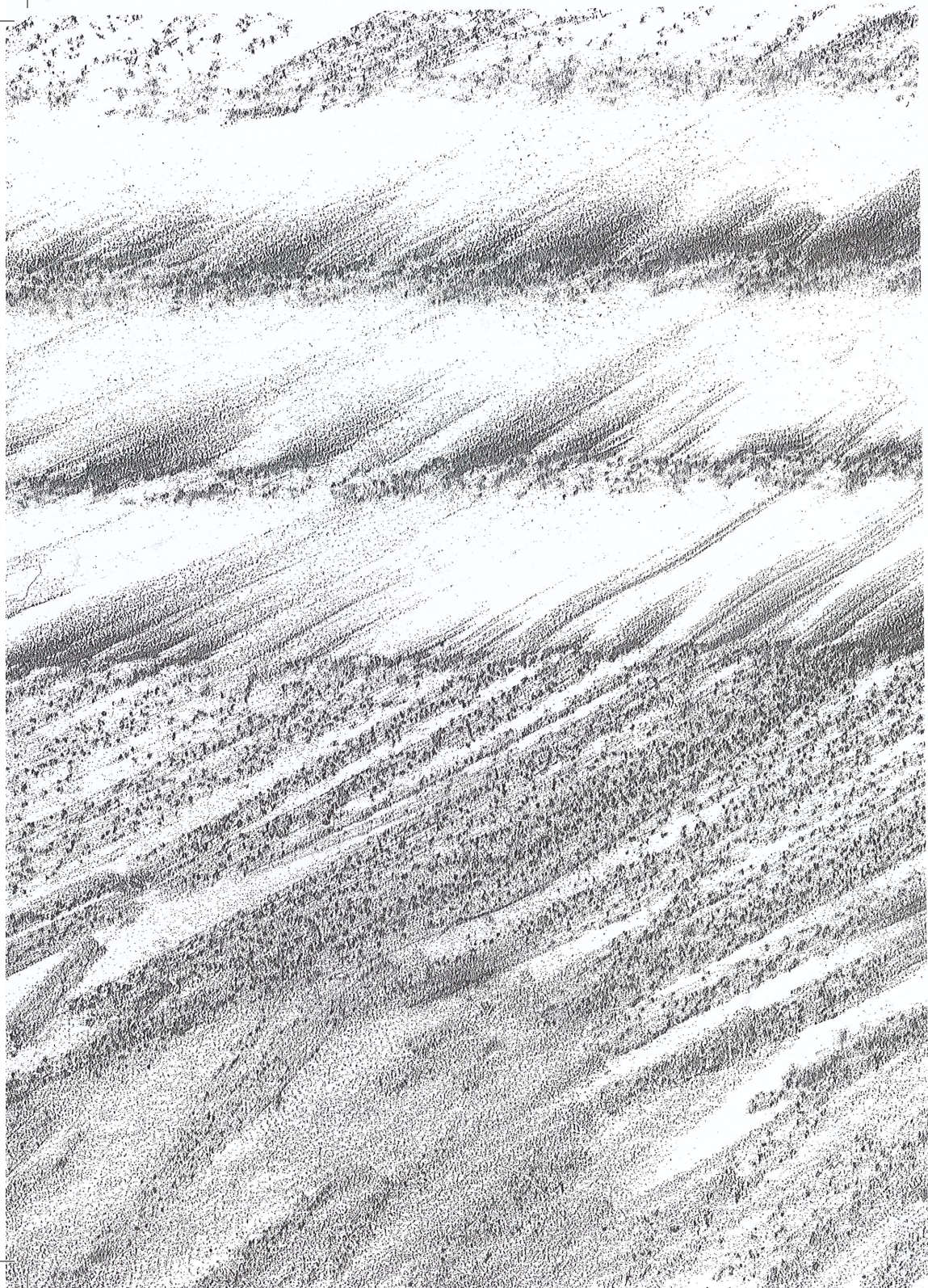
אייל בן עמי

הפלישה לנורמנדי

ב-6 ביוני 1944 פלשו כוחות הברית לחוף נורמנדי באמצעות חילות הים, האוויר והיבשה בפעולה משולבת שעודנה הפלישה הימית הגדולה ביותר בהיסטוריה הצבאית. 156,000 חיילים מארה"ב, קנדה ובריטניה השתתפו בפלישה ביומה הראשון, יחד עם 1,200 כלי שיט, 1,500 טנקים ו-12,000 מטוסים. הפלישה לנורמנדי הצליחה להשיג את יעדיה במלואם הן במונחי זמן והן בתפישת שטח. בסופה של הפלישה, בעלות הברית ניצחו את גרמניה הנאצית, והפלישה נחשבת להצלחה מצד בעלות הברית. בעקבות הפלישה לנורמנדי החזית המערבית באירופה נפתחה וגרמניה נאלצה לפצל את כוחותיה בין החזית המזרחית נגד בריה"מ ובין החזית המערבית נגד בעלות הברית. בתנאים אלה הקריסה של הצבא הגרמני הפכה לבלתי נמנעת. הפלישה לנורמנדי הייתה אחד האירועים החשובים ביותר בדרך לניצחון על גרמניה הנאצית. ניצחון זה הושג תוך 11 חודשים מיום הפלישה, ב-8 למאי 1945.

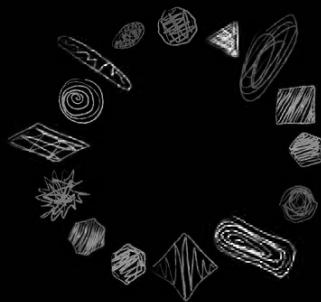

חיילים אמריקאים נוחתים בחוף אומהה

תלמידי/ות היסטוריה שכבה יא
בהנחיית דנה שידן אליאש וגור סלע

תלמידי/ות מגמת אמנויות העיצוב
בהנחיית עירית תמרי וענבל הלצר

בית הספר החדש חולון

תעש"ז